

Aan de minister van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
De heer mr. A. J. de Geus
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

AC/2149
Pens./1817

Den Haag : 2 december 2004
Ons kenmerk : S.A. 04.101.79 /K
Uw kenmerk : AV/PB/04/65112
Betreft : Pension Fund Governance

Geachte heer De Geus,

Bij brief van 21 september jl. bood u de Stichting van de Arbeid het onderzoeksrapport "Pension Fund Governance, eenheid in verscheidenheid" aan met het verzoek u binnen twee maanden te laten weten welke aanpak de Stichting voor ogen staat voor de implementatie hiervan in de pensioensector en op welke termijn de Stichting denkt de plannen te realiseren.

De Stichting van de Arbeid is van oordeel dat een plan van aanpak gericht op modernisering en explicitering van pension fund governance in de pensioensector op korte termijn handen en voeten zou moeten krijgen met een behoorlijke mate van standaardisatie wat betreft de inhoud, terwijl bij de uitvoering met inbegrip van de (toepassing van de) instrumenten die daarbij worden ingezet, rekening zal moeten worden gehouden met de grote en ook diverse verschillen die tussen pensioenfondsen bestaan.

De Stichting van de Arbeid aanvaardt het verzoek van u om, samen met het pensioenveld en ook met betrokkenheid van de geleding van de gepensioneerden in ons land, zich in te zetten met het doel te komen tot een werkbaar plan van aanpak dat erop is gericht de kwaliteit, zorgvuldigheid en transparantie van het pensioenfondsbestuur in ons land op een hoger plan te brengen.

De Stichting van de Arbeid heeft daarvoor een opzet voor een plan van aanpak geformuleerd die u hierbij aantreft. Met de uitvoering hiervan, te weten de instelling van

een projectgroep waarin ook de organisaties van pensioenuitvoerders en het CSO zullen zijn vertegenwoordigd, is inmiddels een aanvang gemaakt.

De Stichting van de Arbeid ziet uw reactie gaarne tegemoet.

Hoogachtend,
STICHTING VAN DE ARBEID

drs. E.H. Broekema
secretaris

bijlage

Opzet plan van aanpak Pension Fund Governance

1. Inleiding

Na een periode waarin modernisering van de corporate governance in het brandpunt van de belangstelling heeft gestaan met als voorlopig sluitstuk de aanbevelingen van de Commissie-Tabaksblatt, behoeft het geen verbazing te wekken dat de aandacht thans sterk wordt gericht op de pensioensector; dit mede vanwege het grote financiële belang dat deze sector onder zijn hoede heeft.

Ongeveer gelijktijdig hebben dit jaar de pensioenkoepels OPF en VB projecten opgestart om te komen tot een gedragscode voor de besturen van de fondsen die bij deze koepels zijn aangesloten. De overheid bleef niet achter en in opdracht van de toenmalige staatssecretaris Rutte van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ging een groot onderzoek van start gericht op toespitsing van de governance-discussie op de pensioensector.

Bij brief van 21 september bood de minister van SZW de resultaten van dit onderzoek dat is uitgevoerd door de onderzoeksbureaus Allen & Overy en Boer & Croon aan de Stichting van de Arbeid aan¹.

De minister meent dat het primair aan werkgevers- en werknemersorganisaties is om het governance-vraagstuk ter hand te nemen. De minister verzoekt de Stichting binnen 2 maanden aan te geven welke aanpak haar voor ogen staat en op welke termijn de Stichting denkt haar plannen te kunnen realiseren.

Vervolgens voegt de minister hieraan nog een drietal nadere verzoeken toe.

Zo vraagt de minister in het bijzonder aandacht voor de samenhang met het rapport van de Commissie-Staatsen “Het pensioenfonds als taakorganisatie” van november 2003. De minister heeft inmiddels (in een brief van 8 september 2004) de Tweede Kamer laten weten geen gedetailleerde regelgeving te wensen om de aanbevelingen van deze commissie te realiseren. De minister meent dat in de governance-problematiek een goede alternatieve opening kan worden gevonden en kiest als oplossingsrichting voor zelfregulering door pensioenfondsen en eigen verantwoordelijkheid. In het kader van ‘pension fund governance’ zullen volgens de minister pensioenfondsbesturen onder meer zelf moeten aangeven op welke wijze zij voldoende afstand bewaren tot eventuele nevenactiviteiten. Wel wil de minister nog bezien of ten behoeve van een “pension fund governance” faciliterende wetgeving wenselijk is.

In de tweede plaats vraagt de minister speciale aandacht voor de betrokkenheid van gepensioneerden bij de (discussie over de) vormgeving van governance.

¹ **Pension Fund Governance; Eenheid in Verscheidenheid.** Onafhankelijk onderzoek en aanbevelingen, 6 september 2004.

In de derde plaats vraagt de minister de Stichting haar gedachten te laten gaan over de mate waarin governance-aspecten te onderscheiden zijn aan rechtstreeks verzekerde regelingen.

In het kader van het onderzoek dat tot het onderhavige rapport heeft geleid, is ook overleg gevoerd met de pensioenkoepels die zich ook nadrukkelijk op dit terrein manifesteren. Verwezen wordt naar de Aanbevelingen van OPF van april 2004 en naar de ontwerp VB-Code voor pension fund governance.

Het onderzoeksrapport signaleert een zekere spanning tussen de opvatting van pensioenfondsen over de kwaliteit van de eigen governance en hoe buitenstaanders daar tegen aankijken (uiterst kritisch).

Basishouding van verreweg de meeste pensioenfondsen, toezichthouder en overheid is dat de noodzaak en urgentie van te expliciteren, breed gedragen afspraken en regels (procedures, protocollen ed.) op het gebied van pension fund governance die ook in de fondsorganisaties dienen te zijn ingebed, wordt ingezien.

De Stichting van de Arbeid is van oordeel dat een plan van aanpak gericht op modernisering en explicitering van pension fund governance op korte termijn handen en voeten zou moeten krijgen met een behoorlijke mate van standaardisatie wat betreft de inhoud, terwijl bij de uitvoering met inbegrip van de (toepassing van de) instrumenten die daarbij worden ingezet, rekening zal moeten worden gehouden met de grote en ook diverse verschillen die tussen pensioenfondsen bestaan. Hierbij moet onder andere worden gedacht aan de verschillen tussen grote en kleine fondsen, tussen bedrijfstak-pensioenfondsen en ondernemingspensioenfondsen, tussen fondsen die de gehele uitvoering zelf verzorgen en fondsen die veel uitvoeringstaken uitbesteden, tussen fondsen met een relatief jong deelnemersbestand met weinig gepensioneerden en fondsen met relatief veel gepensioneerden als ook tussen fondsen in de marktsector en die welke in de non-profitsector werkzaam zijn.

De Stichting van de Arbeid aanvaardt het verzoek van de minister om, samen met de pensioenuitvoerders en ook met betrokkenheid van de geleding van de gepensioneerden in ons land zich in te zetten met het doel te komen tot een werkbaar plan van aanpak dat erop is gericht de kwaliteit, zorgvuldigheid en transparantie van het pensioenfondsbestuur in ons land op een hoger plan te brengen.

Een aanpalend onderwerp dat is voortgevloeid uit de aanbevelingen van de Commissie-Staatsen betreft de actuele discussie over een alternatief uitvoeringsmodel voor pensioenregelingen. Bij brief van 29 oktober 2004 ontving de Stichting van de Arbeid een adviesaanvraag van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hierover met een verkennende notitie waarin, zo schrijft de minister, de vraag centraal staat of het mogelijk en verstandig is om het uitvoeringsmodel van pensioenregelingen om te bouwen tot een 'opdrachtgever-opdrachtnemer model' om zo de collectieve kenmerken van de pensioenregeling enerzijds te behouden en anderzijds de uitvoering over te laten aan de markt.

De Stichting van de Arbeid zou dit onderwerp vanwege de inhoudelijke relatie tussen beide problematieken nadrukkelijk willen betrekken bij de discussie over de totstandkoming van het plan van aanpak inzake pension fund governance. Dit is echter gelet op de tijd die de Stichting is gegund voor de beantwoording van genoemde adviesaanvraag, niet mogelijk. Hiervoor is een verlenging van de adviestermijn nodig.

2. Op weg naar een plan van aanpak

2.1 Inhoudelijke discussie Stichting van de Arbeid over uitgangspunten en principes inzake de hoofdonderwerpen pension fund governance en vormgeving op decentraal fondsniveau

De Stichting van de Arbeid wil onderscheid maken tussen enerzijds de discussie over de uitgangspunten en principes van pension fund governance en anderzijds de concrete invulling hiervan op fondsniveau.

De discussie over uitgangspunten en principes zou moeten worden gevoerd in het kader van de Stichting van de Arbeid waarbij nadrukkelijk ook voorzien is in een inbreng vanuit de koepelorganisaties van pensioenuitvoerders en vanuit het CSO. De discussie moet leiden tot heldere standpunten, al of niet in de vorm van aanbevelingen.

De concrete vormgeving en invulling op decentraal fondsniveau zal nadrukkelijk ruimte moeten bieden voor differentiatie en maatvoering, waarbij fondsen de mogelijkheid moeten krijgen om binnen de uitgangspunten en principes ook eigen wegen te bewandelen die passen bij de specifieke karakteristieken van de desbetreffende fondsen. De Stichting van de Arbeid gaat er voorshands vanuit dat het wenselijk is om vanuit het centrale niveau ook enkele voorbeeldmodellen aan te reiken. Ook zal nader moeten worden bezien in hoeverre hierbij enige regelende of ondersteunende wetgeving nodig en/of gewenst is.

2.1.1 Hoofdonderwerpen uitgangspunten en principes

A. Kwaliteit pensioenfondsbestuur:

- deskundigheid
- integriteit
- onafhankelijkheid
- zorgplicht

B. Verantwoording:

- medezeggenschap
- verantwoording jegens alle belanghebbenden (o.m. in het jaarverslag)
- publieke verantwoording

C. Intern toezicht:

- accountant/actuaris
- audit committee
- bestuurs- /directiecharter
- risicobeheersing

D. Communicatie:

- openheid en transparantie
- communicatie met alle belanghebbenden

E. Overige onderwerpen:

- de keuze voor zelfregulering, al of niet met ondersteunende wetgeving
- de relatie tussen het pensioenfonds en zijn uitvoerder
- risicodeling
- aanbevelingen Commissie-Staatsen
- uitbestedingsrichtlijn
- de governance-discussie en rechtstreeks verzekerde regelingen

De inhoudelijke discussie samen met een vertegenwoordiging van de pensioenkoepels, van het CSO alsmede van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over deze onderwerpen zou moeten uitmonden in een standpuntbepaling door de Stichting van de Arbeid over uitgangspunten en principes van pension fund governance, met aanbevelingen en voorstellen.

Wat de concrete vormgeving en invulling op decentraal niveau betreft zullen ten behoeve van het decentrale niveau handreikingen al of niet in de vorm van modellen worden geboden.

3. Aanpak project pension fund governance**3.1 Instelling projectgroep**

- Gedacht wordt aan een niet te grote projectgroep bestaande uit vertegenwoordigers van sociale partners (3 werkgevers en 3 werknemers) waaraan toe te voegen een vertegenwoordiging van VB, OPF, Verbond van Verzekeraars, en het CSO (1 persoon per organisatie). Verder wordt voorzien in een waarnemer vanuit de SER en een ministerieel vertegenwoordiger.
- De projectgroep zal tussentijds, één of twee keer, in een bredere setting verslag doen van haar bevindingen; dit mede om draagvlak te creëren.
- De projectgroep rapporteert aan de Werkgroep Pensioenen. Het bestuur van de Stichting van de Arbeid stelt de conclusies en aanbevelingen vast.

3.2 Tijdsplanning

De navolgende tijdsplanning wordt voorgesteld:

- Eerste half jaar 2005: inhoudelijke discussie in de projectgroep af te ronden door een standpuntbepaling van de Stichting van de Arbeid over uitgangspunten en principes met aanbevelingen en voorstellen. Tevens accordeert het Bestuur van de Stichting op onderscheiden onderwerpen ten behoeve van het decentrale pensioenveld geformuleerde handreikingen en/of modellen.
- Periode medio 2005 tot eind 2006: communicatie met het pensioenveld over de door de Stichting geformuleerde aanbevelingen inzake uitgangspunten en principes, draagvlakverwerving en implementatie van de aanbevelingen door de pensioenfondsen vóór 1 januari 2007.
- Medio 2006 start de voorbereiding van de evaluatie (mede op basis van te houden onafhankelijk onderzoek)².
- Begin 2007 gaat het evaluatieonderzoek van start met als doel de evaluatie uiterlijk op 1 juli 2007 af te ronden.

² Bijzonder punt van aandacht betreft de wenselijkheid om dit evaluatieonderzoek te combineren met ander evaluatieonderzoek op pensioengebied dat omstreeks dezelfde tijd zal moeten plaatsvinden zoals het evaluatieonderzoek naar de doorwerking van het medezeggenschapconvenant Stichting/-CSO.